

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

จากแผนพัฒนาการสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศและโทรคมนาคมเพื่อการพัฒนาคนและสังคม (พ.ศ. 2542-2551) แผนพัฒนาฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของสื่อให้มีความสมดุลระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน เพื่อพัฒนาผู้ผลิตสื่อให้มีจิตสำนึก มีจรรยาบรรณ มีความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาผู้รับสารและผู้ใช้สื่อให้มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถเลือกสรร กลั่นกรองและใช้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ ในการแก้ปัญหาและพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคมให้สามารถปรับระบบบริหารจัดการสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศและโทรคมนาคมให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคมมากขึ้น จากบทบาทที่ผ่านมาความล้มเหลวของการพัฒนาคือไม่ได้เน้นให้ประชาชนผู้เป็นเป้าหมายของการพัฒนาเข้ามามีส่วนร่วมกับการดำเนินงาน ดังนั้นในการปรับปรุงแนวคิดเรื่องการพัฒนาในปัจจุบันจึงได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของการพัฒนา หรือที่เรียกว่า “การพัฒนาแบบประชาชนมีส่วนร่วม” ซึ่งรากฐานแนวคิดของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมก็ได้ให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นแบบสองทางอย่างสมดุลรวมทั้งเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ต่อเนื่องระหว่างคู่สื่อสาร โดยอาศัยช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคลและสื่อขนาดเล็กที่สามารถครอบคลุมบุคคลเฉพาะกลุ่มอย่างทั่วถึง แทนกระบวนการสื่อสารที่มีการขึ้นแบบทางเดียว หรือการใช้สื่อมวลชนที่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายในวงกว้าง

แนวคิดสำคัญของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม ได้รับการหล่อหลอมจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของมุมมองทางสังคม ผสมกับความพยายามแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ ให้เป็นการสื่อสารรูปแบบใหม่รูปแบบหนึ่งอันเกิดจากการประสานแนวคิดทางวิชาการที่เน้นการแสวงหาวิธีการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ ผสมกับแนวคิดที่จะมุ่งเน้นการวิจัยและการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมต่อการขยายผลสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของสังคม การเน้นให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชน รวมถึงความสามารถของสมาชิกในการเรียนรู้เพื่อพึ่งพาตนเอง จนพัฒนาไปสู่ประเด็น “การสื่อสารเพื่อการพัฒนา” และมีความโยงใยถึงกันกับแนวคิดเรื่อง “การมีส่วนร่วม”

(1) เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนมองเห็นคุณค่าของตนเอง เช่น การนำเอาภูมิปัญญาของชาวบ้านมาเผยแพร่ในวงกว้าง

(2) เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับชาวบ้านที่เข้ามามีส่วนร่วมและเพื่อให้เห็นคุณค่าของความคิดและความเชื่อ

(3) เพื่อพิสูจน์ความเชื่อของชุมชนที่คิดว่าตนเองไม่สามารถใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ซับซ้อนได้ การเข้าร่วมฝึกฝนอบรมการผลิตสื่อจะพิสูจน์ให้ชาวบ้านเห็นว่า บุคคลเหล่านี้สามารถใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ได้หากว่ามีโอกาส

(4) เพื่อสร้างทักษะในการสร้างสื่อให้กับชุมชน อันเป็นช่องทางที่ชุมชนจะส่งข่าวสารออกไปจากจุดยืน มุมมองและทัศนะของตนเอง

(5) เพื่อให้ชุมชนได้แสดงความรู้สึก ปัญหา วิธีการวิเคราะห์ปัญหา รวมทั้งวิธีการแก้ปัญหาจากทัศนะของชุมชนเอง

(6) ผลจากการสื่อสารของชุมชนที่เกิดจากการริเริ่มของบางส่วนของชุมชน หรือจากชุมชนใดชุมชนหนึ่ง จะช่วยยกระดับความมีสติและความรับผิดชอบให้กับทั้งชุมชนเองหรือชุมชนอื่นเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะผลจากการใช้กระบวนการพัฒนาแบบบนลงล่างนั้น ไม่เพียงแต่จะไม่ได้ผลตามที่คาดหวังเอาไว้เท่านั้น หากทว่ายังทิ้งร่องรอยแห่งความสูญเสียในเชิงภูมิปัญญาและวัฒนธรรมเอาไว้ด้วย กล่าวคือ ชาวบ้านจะเกิดวัฒนธรรมแห่งการพึ่งพา การรอคอยความช่วยเหลือจากภายนอก และไม่เชื่อมั่นว่าตนเองจะแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ด้วยความสามารถของตนเอง

(7) เนื่องจากเนื้อหาของการสื่อสารชุมชนนั้นจะเน้นเรื่องราวที่มีสาระประโยชน์ต่อชีวิตของชุมชนเอง ดังนั้นสื่อประเภทนี้จึงช่วยเพิ่มสัดส่วนของสื่อที่มีสาระให้แก่ชุมชนให้มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นเพื่อถ่วงดุลกับการสื่อสารที่มุ่งเน้นแต่ความบันเทิงและการหลีกเลี่ยงปัญหาที่สื่อจากภายนอกอัดฉีดเข้าไปในชุมชน

ดังนั้นในการบูรณาการการจัดการเรียนรู้การสื่อสารชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น จึงเปรียบเสมือนการดำเนินการด้านการสื่อสารกับงานพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้คนในชุมชนได้เรียนรู้ที่จะมีเจตคติที่ดีต่อปัจจัยแห่งความสมดุลของสภาพเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม โดยเน้นที่จะใช้สื่อเพื่อสร้างและกระตุ้นถึงความรู้สึกความเป็นเจ้าของในปัจจัยทุนทางสังคมข้างต้น ซึ่งถ้าคนในชุมชนรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ จะมีความรู้สึกและความคิดที่จะดูแลรักษาป้องกันสิ่งเหล่านี้เป็นอย่างดีแล้ว การกระตุ้น

เมื่อวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาประเทศไทยภายใต้แผนฯ 9 และแผนฯ 10 จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้การสร้างสื่อเพื่อการสื่อสารในชุมชน สามารถสร้างความเชื่อมโยงของความสัมพันธ์กับภูมิปัญญาของมนุษย์เป็นอย่างมาก ถ้ามีการสนับสนุนกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม อันเป็นหน่วยย่อยของประเทศที่จะพัฒนาให้ยั่งยืนต่อไปได้นั้น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในทุกๆ ด้านโดยใช้ระบบการสื่อสารให้กับชุมชนแบบการสร้างการมีส่วนร่วม การกระตุ้นในคนในชุมชนได้มีบทบาทและสร้างสรรค์กิจกรรมขึ้นมาภายในชุมชนเอง ทำให้เกิดแนวทางในการปฏิบัติที่มาจากความต้องการของชุมชนเพื่อชุมชน และยังคงอยู่กับชุมชน จะเป็นการใช้แนวทางของการเรียนรู้ในบันไดสี่ขั้นของการรับรู้ของ ดร. ประพนธ์ ผาสุกยี่ด คือ ชุมชนจะเริ่มจาก

- (1) ไม่รู้ เพื่อพัฒนาเป็น
- (2) รับรู้ และเป็น
- (3) การเรียนรู้แบบ หรือ เรียนรู้ และพัฒนาไปเป็น
- (4) การเรียนรู้ หรือต่อยอดได้ในที่สุด

เมื่อมองในส่วนของวัฒนธรรมพื้นฐานของการเรียนรู้โดยใช้พื้นฐานและพฤติกรรมของคนในชุมชนที่จะเป็นต้นแบบของการศึกษาและเรียนรู้ถึงบทบาทการสร้างการสื่อสารของชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาชุมชน จึงเลือกพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นจังหวัดศูนย์กลางของความเจริญทางด้านเศรษฐกิจในภาคเหนือตอนบน อีกทั้งยังมีทั้งลักษณะทางสังคมที่เด่นชัดด้วยวัฒนธรรมของไทยล้านนา และวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนที่เอื้ออาศัยกันแบบญาติพี่น้องมาเป็นต้นแบบของการศึกษา อีกทั้งปัจจัยด้านคุณภาพคือทุนมนุษย์หรือศักยภาพของมนุษย์ โดยการเรียนรู้ของคน จะเป็นภาพสะท้อนความคิดโดยการใช้สื่อแบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชนสามารถเชื่อมโยงความหลากหลายของแนวทางการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมในยุคโลกาภิวัตน์และในฐานะของสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่มีวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัย ที่จะทำงานร่วมกับชุมชน โดยใช้ความรู้ทางวิชาการ ที่สามารถบูรณาการความรู้ภาคทฤษฎีลงสู่การปฏิบัติที่แท้จริง คณะผู้วิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่จึงได้ศึกษาถึง

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

โครงการวิจัยเรื่อง “โครงการบูรณาการการจัดการเรียนรู้การสื่อสารชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่” มีวัตถุประสงค์ของโครงการได้แก่

(1) เพื่อสร้างและพัฒนานักประชาสัมพันธ์ชุมชนประจำท้องถิ่น ในจังหวัดเชียงใหม่ ด้วยวิธีการจัดการการเรียนรู้ (LM) ด้านการสื่อสารและการใช้สื่อเทคโนโลยีของชุมชนโดยชุมชน

(2) เพื่อเพิ่มศักยภาพของคนในชุมชนให้รู้จักการใช้หลักการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการนำเสนอแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นของตนเองได้อย่างเหมาะสม

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้จะเป็นการสร้างและพัฒนานักประชาสัมพันธ์ชุมชนประจำท้องถิ่น เพื่อเพิ่มศักยภาพของคนในชุมชนและท้องถิ่น ให้สามารถนำสื่อและเทคโนโลยีที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ในการนำเสนอแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นของตนเองได้อย่างเหมาะสม โดยโครงการวิจัยครั้งนี้จะอาศัยวิธีการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อสะท้อนปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนต่อการตอบสนองการพัฒนาของแต่ละชุมชน หลังจากนั้นจะใช้กระบวนการจัดการการเรียนรู้ (LM) ในบทบาทของการใช้สื่อและเทคโนโลยีที่มีอยู่ในแต่ละชุมชน นำไปสู่การนำไปใช้เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่ท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ โดยในการศึกษานี้จะทำการศึกษาเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เป็นการพัฒนาศักยภาพของนักประชาสัมพันธ์ชุมชนกับการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน ระยะที่ 2 เป็นการยกระดับศักยภาพของการสร้างและผลิตสื่อชุมชนแบบมีส่วนร่วม และระยะที่ 3 เป็นการนำเสนอสื่อสารสนเทศผ่านสื่อวิทยุ และโทรทัศน์ให้ประชาชนทุกภาคส่วนรับทราบแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นของตน

1.4 วิธีการศึกษา

การวิจัยเรื่อง “โครงการบูรณาการการจัดการเรียนรู้การสื่อสารชุมชนแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่” มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

(1) ประชากรที่ศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ กลุ่มชุมชนที่มีศักยภาพและสนใจเข้าร่วมโครงการจากการคัดเลือกของเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และนักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - stage random sampling) โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดกลุ่มชุมชนหรือองค์กรในชุมชนส่วนตำบลที่มีความต้องการเข้าร่วมโครงการ โดยใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified sampling) จากอำเภอต่าง ๆ ที่สนใจจะเข้าร่วมโครงการทั้งหมด 24 อำเภอ

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดเลือกนักประชาสัมพันธ์ชุมชนประจำท้องถิ่น (นักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์) โดยวิธีสุ่มแบบเจาะจง ตามวัตถุประสงค์ (Purposive sampling) โดยให้เข้าไปทำงานร่วมกับกลุ่มชุมชนแต่ละแห่ง

(2) ข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ข้อมูลปฐมภูมิ

ได้แก่การสืบค้นข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง (ชุมชน) ที่เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะนำมาศึกษาเป็นกรณีศึกษา โดยการจดบันทึก ประกอบกับวิธีการสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยมีสมาชิกของกลุ่มเป็นผู้ร่วมกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR) และให้ข้อมูลตลอดระยะเวลาของการดำเนินงาน (Participatory research)

2) ส่วนข้อมูลทุติยภูมิ

เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเบื้องต้น ได้แก่ การสร้างสื่อ การผลิตสื่อ บทบาทของการสร้างและใช้การสื่อสารชุมชนแบบมีส่วนร่วม และการประยุกต์การใช้เทคโนโลยีในชุมชน การบริหารจัดการองค์กร การก่อเกิดองค์กรกลุ่ม ปัญหาและความต้องการในการพัฒนา ทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคม เป็นต้น โดยการศึกษาครั้งนี้จะเป็นการศึกษาแบบการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR) ดังนั้น จึงมีส่วนราชการและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ถือว่าเป็นผู้ร่วมวิจัยในท้องถิ่นด้วยที่สำคัญ คือ องค์กรบริหารส่วนตำบลและสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่

3) ชนิดของเครื่องมือ

ใช้แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต (Interview schedule) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีลักษณะคำถามซึ่งกำหนดคำตอบไว้ล่วงหน้าให้เลือกตอบ (Close ended questions) และคำตอบแบบให้เติมคำตอบ (open ended questions) โดยนักวิจัยจะเป็นผู้ทำการสัมภาษณ์และสังเกต เพื่อบันทึกข้อมูลที่ได้จากกลุ่มชุมชน

นอกเหนือจากการสัมภาษณ์และสังเกตแล้ว การที่จะได้ข้อมูลให้ครบถ้วนจำเป็นต้องเก็บข้อมูลโดยอาศัยวิธีการดังต่อไปนี้

- 1) การจัดเวทีชาวบ้าน เพื่อระดมความคิดเห็นและหาข้อตกลง
- 2) การจัดการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อติดตามผลงานและประเมินผล และร่วมกันแก้ไขปัญหา
- 3) การสังเกตเป็นการสังเกตการทำงานในกระบวนการผลิตและสร้างสื่อเทคโนโลยีในขั้นตอนต่างๆ
- 4) การศึกษาดูงานกลุ่มอื่นๆ ที่ประสบความสำเร็จ
- 5) การวางแผน การพัฒนาการผลิตและการสร้างการสื่อสารชุมชนแบบมีส่วนร่วม
- 6) การอบรม โดยให้ความรู้แก่นักประชาสัมพันธ์ชุมชนประจำท้องถิ่น และกลุ่มชุมชนที่เจ้าหน้าที่เลือกมาในด้านต่างๆ ตามความต้องการของกลุ่ม

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยเรื่อง “โครงการบูรณาการการจัดการเรียนรู้การสื่อสารชุมชนแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่” สามารถตอบสนองยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) โดยสามารถระบุประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับในด้านต่างๆ ดังนี้

(1) ด้านองค์ความรู้

1.1) บริบทและศักยภาพของชุมชนในชุมชนแต่ละท้องถิ่น ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ของจังหวัดเชียงใหม่

1.2) สภาพปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนแต่ละท้องถิ่น ที่สะท้อนความต้องการในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ของจังหวัดเชียงใหม่

1.3) กระบวนการจัดการการเรียนรู้ของนักประชาสัมพันธ์ชุมชน (นักศึกษา) ประจำท้องถิ่นในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่

1.4) นักประชาสัมพันธ์ชุมชน (นักศึกษา) ได้เรียนรู้ร่วมกับชุมชน ในการใช้ความรู้ทางวิชาการทางด้านนิเทศศาสตร์ของตนเอง นำมาปฏิบัติจริงกับการพัฒนาของชุมชน ในจังหวัดเชียงใหม่

1.5) ชุมชนในท้องถิ่น ได้รับการพัฒนาศักยภาพของการวิจัยในชุมชน สามารถเรียนรู้ร่วมกับนักประชาสัมพันธ์ชุมชนประจำท้องถิ่น ในการใช้ความรู้ทางวิชาการที่ได้รับการพัฒนานำมาปฏิบัติจริงกับการพัฒนาของชุมชน ในท้องถิ่นของตนเอง

1.6) ชุมชนได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการจัดการการเรียนรู้ และบทบาทของการสื่อสารชุมชน เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยการนำเสนอแนวทางการปฏิบัติจริงกับชุมชนของตนเอง

(2) ด้านการพัฒนา

2.1) ชุมชนในท้องถิ่นของจังหวัดเชียงใหม่ ได้ใช้สื่อและเทคโนโลยีที่มีในชุมชนในการนำเสนอการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

2.2) ชุมชนในท้องถิ่นของจังหวัดเชียงใหม่ได้รับการแก้ไขปัญหาและได้รับการตอบสนองความต้องการในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมด้วยการสื่อสารชุมชนแบบมีส่วนร่วม

2.3) นักประชาสัมพันธ์ชุมชน (นักศึกษา) ได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถจากการเรียนรู้โดยนำมาบูรณาการร่วมกับชุมชน ในด้านการสื่อสารชุมชนแบบมีส่วนร่วม

2.4) บทบาทของการสื่อสารชุมชนแบบมีส่วนร่วม สร้างให้เกิดการทำงานร่วมกันของคนในชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลและการทำงานให้กับชุมชนในระดับอื่นต่อไปได้

(3) หน่วยงานต่าง ๆ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้ดังนี้

3.1) องค์การในชุมชนของแต่ละตำบลสามารถใช้การสื่อสารและเทคโนโลยีของชุมชน นำมาพัฒนาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในประเด็นของการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3.2) กลุ่มชุมชนในท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ สามารถพัฒนาบุคลากรของกลุ่มของตนเองให้สามารถแสดงบทบาทการมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างเหมาะสม

3.3) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ นำผลงานวิจัยไปพัฒนาการเรียนการสอนให้แก่นักศึกษา

3.4) นักศึกษาด้านบริหารวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ได้รับประสบการณ์ตรงจากการวิจัย

1.6 นิยามศัพท์

การจัดการการเรียนรู้ (Learning management: LM)

หมายถึง กระบวนการจัดการการเรียนรู้สู่ความเป็นสุขและความสำเร็จ ซึ่งประกอบไปด้วยการเรียนรู้ในตนเอง การเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน การเรียนรู้ร่วมกันกับองค์กร พันธมิตรและการเรียนรู้ร่วมกันกับทุกฝ่าย ผ่านกระบวนการเรียนรู้ 4 ลำดับ คือ กระบวนการผลิต กระบวนการกรอง กระบวนการคัดกรองและกระบวนการตกผลึก

การจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM)

หมายถึง ความสามารถในการจัดการความรู้อันประกอบด้วย การสร้างความรู้ การประมวลผล การแลกเปลี่ยนสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรมใหม่ให้เกิดขึ้นในหน่วยงานเพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาผลงานของบุคคล องค์กร เครือข่าย และพัฒนาสังคมในภาพรวมในยุคสังคมและเศรษฐกิจฐานความรู้

การสื่อสาร (Communication)

คือกระบวนการของการถ่ายทอดข่าวสาร (message) จากบุคคลฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า ผู้ส่งสาร (source) ไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่า ผู้รับสาร (receiver) โดยผ่านสื่อหรือช่องทางในการสื่อสาร (channel) เพื่อให้ผู้รับสารได้รับรู้และเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารในความหมายเดียวกัน

การสื่อสารชุมชนแบบมีส่วนร่วม

หมายถึง ระบบการสื่อสารที่อาจจะใช้สื่อประเภทใดก็ได้ โดยดำเนินการตามหลักประชาธิปไตย มีลักษณะของการสื่อสารชุมชน คือ ระดับความยาก-ง่ายของสื่อ ประเภทของเนื้อหากลุ่มเป้าหมายวิธีการนำเสนอและความน่าสนใจ ทำให้รูปแบบการสื่อสารของชุมชนปัจจัยเกื้อหนุนต่อการสื่อสารเพื่อที่จะได้ทราบว่าชุมชนแต่ละชุมชนใช้สื่อด้านใด และนำมาเปรียบเทียบกันว่าแต่ละชุมชนใช้สื่อด้านไหนมากที่สุดและเป็นที่นิยมอย่างยิ่ง

นักประชาสัมพันธ์ชุมชนท้องถิ่น

หมายถึง เยาวชนรุ่นใหม่ที่มีความรู้ความสามารถในด้านการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ โดยดำเนินงานร่วมกับชุมชนในการผลิตสื่อเพื่อประชาสัมพันธ์ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ควบคู่ไปกับการพัฒนาองค์ความรู้สู่การปฏิบัติในชุมชนให้บังเกิดผลลัพธ์เชิงบูรณาการอย่างแท้จริง

การพัฒนาเศรษฐกิจ (Economic development)

หมายถึง กระบวนการ (Process) ที่จะนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของรายได้ที่แท้จริง (หรือผลิตภัณฑ์ประชาชาติ) ต่อบุคคลตลอดเวลา และต่อเนื่องกันไปอย่างสม่ำเสมอและเป็นระยะเวลานานและต้องพยายามลดหรือจัดสถานะที่ไม่พึงปรารถนาของสังคม เช่น ความยากจน การว่างงาน การทำงานต่ำกว่าระดับการกระจายรายได้ไม่เท่าเทียมกันได้

การพัฒนาสังคม (Social development)

การพัฒนาสังคม คือ การปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น เพื่อให้ปลอดจากความยากจน ความไม่รู้ ความเจ็บไข้ได้ป่วย และความหวาดหวั่น ตลอดจนมุ่งที่จะให้ประชาชนตระหนักถึงศักยภาพ ศักดิ์ศรี ความใฝ่ฝัน และความพึงพอใจในชีวิต

การพัฒนาสังคม หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ดีทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง วัฒนธรรม เพื่อประชาชนจะได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นทั้งทางด้านอาหาร ที่อยู่อาศัย การศึกษา สุขภาพอนามัย การมีงานทำ มีรายได้เพียงพอในการครองชีพ ประชาชนได้รับความเสมอภาค ความยุติธรรม มีคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทุกขั้นตอนอย่างมีระบบ